

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Соціальна медицина

(назва навчальної дисципліни)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
з підготовки доктора філософії
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти**

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)
спеціальності 229 Громадське здоров'я
(код і найменування спеціальності)

(найменування спеціалізації, за наявності)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: ОЧЕРЕДЬКО О.М.
зав. кафедри соціальної медицини та
організації охорони здоров'я д.мед.н., проф.

ОЧЕРЕДЬКО О.М.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

зав. кафедри загальної гігієни та
екології д.мед.н., проф.
д.мед.н., проф. кафедри соціальної
медицини та організації охорони здоров'я
д.мед.н., проф. кафедри фармації

СЕРГЕТА І.В

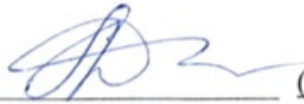
ОРЛОВА Н.М.
ГЕРМАНЮК Т.А.

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я 24 вересня 2020 року, протокол №2

Затверджено науковою комісією ВНМУ ім. М.І. Пирогова 5.10.20 протокол №2

Затверджено Вченою радою ВНМУ ім. М.І. Пирогова 8.10.20 протокол №4.

Вчений секретар _____

(Серебреннікова О.А.)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «соціальна медицина» складена відповідно до освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова на третьому (освітньо-науковому) рівні галузі знань 22 Охорона здоров'я

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 229 Громадське здоров'я

(код і найменування спеціальності)

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дисципліна викладається 240 годин, з них 90 годин практичних занять, 60 годин медичної практики і 90 годин самостійної роботи.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактори та умови соціального середовища, що впливають на здоров'я людини.

Міждисциплінарні зв'язки: з біостатистикою в контексті вивчення факторів формування кількісних закономірностей суспільного здоров'я, економікою ОЗ в контексті особливостей економічних вимірів суспільних процесів та особливостей організації даних, з епідеміологією в контексті вимірів популяційних процесів та планів збору інформації, організацією охорони здоров'я в контексті предметних теорій (напр. діяльності ЛПЗ, робочої сили, поведінкових стимулів, страхування, планування здоров'я, оплати праці та реімбурсації), та законодавчого поля обмежень, клінічними дисциплінами в контексті оцінки ефекту методів діагностики та профілактики захворювань та їх наслідків, оптимізації маршруту пацієнта, діяльності відділення (ЛПЗ).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “соціальна медицина” є розробка та наукове обґрунтування соціальних, медичних, і економічних заходів щодо забезпечення оптимального рівня здоров'я населення і його активного довголіття.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «соціальна медицина» є оволодіння знаннями та навичками щодо:

- вивчення стану здоров'я населення та процесів його відтворення;
- визначення медичної та соціально-економічної значимості хвороби, її місце в структурі патології населення;
- вивчення закономірностей поширення хвороб в часі (за роками, місяцями тощо), на різних територіях та серед різних груп населення (вікових, статевих, професійних тощо);
- виявлення причин та умов, що визначають поширеність хвороб;
- розробки рекомендацій, щодо оптимізації профілактики;
- розробки напрямків оздоровлення населення та визначення принципів системи охорони здоров'я, його теоретичних та організаційних основ;
- аналізу діяльності органів та закладів охорони здоров'я, створення їх раціональних структур і наукове обґрунтування найбільш доцільних форм організації роботи, проведення реформування та реструктуризації.

Програмні результати навчання (РН):

- РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- РН3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- РН5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження
- РН6 Виконувати оригінальне наукове дослідження
- РН7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників
- РН8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності
- РН9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження
- РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство
- РН11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій
- РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері
- РН13 Організовувати освітній процес
- РН14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
- РН15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)
- РН16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- РН17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Очікувані результати навчання з дисципліни

1. Здобувач вищої освіти може здійснювати планування стратегій та програм громадського здоров'я.
2. Здійснювати аналіз державних програм здоров'я
3. Керувати процесом планування
4. Проводити кількісні методи оцінки економічної ефективності втручань на популяційному рівні.
5. Оцінювати ефективності соціальних трансферних програм в галузі громадського здоров'я
6. Обґрунтовувати дизайни збору медико-демографічної інформації
7. Знати види прикладних статистичних аналізів популяційних процесів здоров'я
8. Володіти сучасними підходами до оцінки функціонального стану та адаптаційних можливостей організму та наукові основи громадського здоров'я. Науковими основами проведення епідеміологічних досліджень.
9. Володіти сучасними методами економіки громадського здоров'я.

10. Володіти методологічними основами вивчення впливу комплексу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення
11. Розуміти методику вибору зон спостереження, методи комплексної гігієнічної оцінки стану навколишнього середовища.
12. Здійснювати аналіз просторових даних.
13. Володіти методикою розрахунку інтегрального індексу здоров'я та оцінки кількісних показників стану здоров'я населення у зв'язку з впливом навколишнього середовища.
14. Застосовувати гігієнічні основи комплексної оцінки стану здоров'я різних категорій населення, сучасні підходи до оцінки функціонального стану та адаптаційних можливостей організму.

Знання: основ популяційних досліджень, методів моніторингу та сервелінгу, планування стратегій та програм громадського здоров'я, аналізу та інтерпретації даних щодо економічної ефективності популяційно-орієнтованих програм.

Уміння: обґрунтувати програму моніторингу та сервелінгу, здійснити інтерпретацію отриманих даних, обґрунтувати та розробити план стратегії чи програми громадського здоров'я

Навички: робота з комп'ютерними системами аналізу популяційних даних SAS, EpiInfo, R, WinBugs

Здатності: обрати доцільний спосіб впливу на здоров'я людини, комуни, популяції, окремих груп населення, розуміти наукові літературні джерела з проблем громадського здоров'я.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 240 годин, 8 кредитів ЄКТС.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин						
	усього			у тому числі			
		л	п	лаб.	інд.	мед. пр.	с. р.
1	2	3	4	5	6		7
Тема 1. Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	4		2				2
Тема 2. Теоретичні основи соціальної медицини.	4		2				2
Тема 3. Здоров'я населення (чинники, що обумовлюють здоров'я, методи вивчення, закономірності основних показників)	2		2				
Тема 4. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографічна ситуація в Україні та сучасному світі.	2		2				
Тема 5. Методика вивчення захворюваності	2		2				

(загальної, з тимчасовою втратою працездатності)						
Тема 6. Загальні тенденції захворюваності населення України	2		2			
Тема 7. Інвалідність	2		2			
Тема 8. Фізичний розвиток	2		2			
Тема 9. Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	7		2			5
Тема 10. Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	7		2		5	
Тема 11. Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення	12		2			10
Тема 12. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	12		2		5	5
Тема 13. Організація стаціонарної допомоги населенню	12		2		10	
Тема 14. Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини	12		2		10	
Тема 15. Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на АЕС	2		2			
Тема 16. Організація екстреної та невідкладної допомоги	12		2		10	
Тема 17. Організація медичної допомоги населенню літнього віку	12		2		10	
Тема 18. Організація лікувально-профілактичної допомоги працюючим на промислових підприємствах	2		2			
Тема 19. Медичне страхування	7		2			5
Тема 20. Страхова медицина в економічно розвинених країнах світу	2		2			
Тема 21. Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	12		2			10
Тема 22. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги	2		2			
Тема 23. Організація медичної допомоги дітям	12		2			10
Тема 24. Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	12		2			10
Тема 25. Облік і звітність, показники діяльності, їх оцінка	2		2			
Тема 26. Методика оцінки якості медичної допомоги	12		2		5	5
Тема 27. Організація медичної експертизи працездатності	2		2			
Тема 28. Організація стоматологічної допомоги населенню	12		2		5	5
Тема 29. Організація санітарно-епідеміологічної служби	7		2			5
Тема 30. Економіка охорони здоров'я	7		2			5
Тема 31. Ціноутворення медичних послуг	2		2			
Тема 32. Ринок медичних послуг	2		2			
Тема 33. Система охорони здоров'я в деяких економічно розвинених зарубіжних країнах (Сполучені Штати Америки, Європейські країни, Велика Британія)	7		2			5
Тема 34. Всесвітня організація охорони здоров'я її роль у вирішенні проблем здоров'я	4		2			2

населення						
Тема 35. Міжнародна класифікація хвороб X перегляду	2		2			
Тема 36. Проблеми медичної етики та деонтології	6		2			4
Тема 37. Управління системою охорони здоров'я	2		2			
Тема 38. Управління медичною справою (медико-санітарною допомогою, охороною здоров'я) в Україні	2		2			
Тема 39. Теорія управлінських систем	2		2			
Тема 40. Функції управління	2		2			
Тема 41. Технологічно-функціональні фази процесу управління	2		2			
Тема 42. Менеджер в системі охорони здоров'я	2		2			
Тема 43. Комплексний підхід, щодо удосконалення управління	2		2			
Тема 44. Особливості реформування системи охорони здоров'я в Україні	2		2			
Тема 45. Організація та зміст роботи лікарні сестринського догляду	2		2			
Усього годин	240		90		60	90

4. Теми лекцій (не передбачені програмою)

5. Теми семінарських занять (не передбачені програмою)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	2
2	Теоретичні основи соціальної медицини.	2
3	Здоров'я населення (чинники, що обумовлюють здоров'я, методи вивчення, закономірності основних показників)	2
4	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографічна ситуація в Україні та сучасному світі.	2
5	Методика вивчення захворюваності (загальної, з тимчасовою втратою працездатності)	2
6	Загальні тенденції захворюваності населення України	2
7	Інвалідність	2
8	Фізичний розвиток	2
9	Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	2
10	Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	2
11	Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення	2
12	Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	2
13	Організація стаціонарної допомоги населенню	2
14	Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини	2
15	Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на АЕС	2
16	Організація екстреної та невідкладної допомоги	2
17	Організація медичної допомоги населенню літнього віку	2
18	Організація лікувально-профілактичної допомоги працюючим на промислових підприємствах	2
19	Медичне страхування	2
20	Страхова медицина в економічно розвинених країнах світу	2

21	Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	2
22	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги	2
23	Організація медичної допомоги дітям	2
24	Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	2
25	Облік і звітність, показники діяльності, їх оцінка	2
26	Методика оцінки якості медичної допомоги	2
27	Організація медичної експертизи працездатності	2
28	Організація стоматологічної допомоги населенню	2
29	Організація санітарно-епідеміологічної служби	2
30	Економіка охорони здоров'я	2
31	Ціноутворення медичних послуг	2
32	Ринок медичних послуг	2
33	Система охорони здоров'я в деяких економічно розвинених зарубіжних країнах (Сполучені Штати Америки, Європейські країни, Велика Британія)	2
34	Всесвітня організація охорони здоров'я її роль у вирішенні проблем здоров'я населення	2
35	Міжнародна класифікація хвороб X перегляду	2
36	Проблеми медичної етики та деонтології	2
37	Управління системою охорони здоров'я	2
38	Управління медичною справою (медико-санітарною допомогою, охороною здоров'я) в Україні	2
39	Теорія управлінських систем	2
40	Функції управління	2
41	Технологічно-функціональні фази процесу управління	2
42	Менеджер в системі охорони здоров'я	2
43	Комплексний підхід, щодо удосконалення управління	2
44	Особливості реформування системи охорони здоров'я в Україні	2
45	Організація та зміст роботи лікарні сестринського догляду	2
	Всього	90

7. Теми лабораторних занять (не передбачені програмою)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	2
2	Тема 2. Теоретичні основи соціальної медицини.	2
3	Тема 9. Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	5
4	Тема 11. Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення	10
5	Тема 12. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	5
6	Тема 19. Медичне страхування	5
7	Тема 21. Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	10
8	Тема 23. Організація медичної допомоги дітям	10
9	Тема 24. Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	10
10	Тема 26. Методика оцінки якості медичної допомоги	5
11	Тема 28. Організація стоматологічної допомоги населенню	5
12	Тема 29. Організація санітарно-епідеміологічної служби	5
13	Тема 30. Економіка охорони здоров'я	5
14	Тема 33. Система охорони здоров'я в деяких економічно розвинених зарубіжних країнах (Сполучені Штати Америки, Європейські країни, Велика Британія)	5

15	Тема 34. Всесвітня організація охорони здоров'я її роль у вирішенні проблем здоров'я населення	2
16	Тема 36. Проблеми медичної етики та деонтології	4
	Всього	90

9. Медична практика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 10. Основи організації лікувально профілактичної допомоги	5
2	Тема 12. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	5
3	Тема 13. Організація стаціонарної допомоги населенню	10
4	Тема 14. Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини	10
5	Тема 16. Організація екстреної та невідкладної допомоги	10
6	Тема 17. Організація медичної допомоги населенню літнього віку	10
7	Тема 26. Методика оцінки якості медичної допомоги	5
8	Тема 28. Організація стоматологічної допомоги населенню	5
	Всього	60

10. Індивідуальні завдання

Проведення лабораторних, інструментальних та тестових наукових досліджень, написання рефератів, підготовка доповідей на засіданнях наукових конференцій, підготовка наукових статей, раціоналізаторських пропозицій, патентів, методичних рекомендацій, інформаційних листів, галузевих нововведень.

11. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи регламентовані планом проведення самостійної роботи і передбачають самостійне оволодіння або засвоєння провідних методів гігієнічних досліджень відповідно до основних завдань навчальної дисципліни “Громадське здоров'я”

12. Методи навчання:

Основні організаційні форми навчання: лекції (аудиторні, дистанційні), семінарські заняття, підсумкові заняття, самостійна робота. використання дистанційного навчання із залученням аспірантів до міжнародновизнаних курсів та освітніх ресурсів, розбір та самостійне вирішення кейсів тощо.

13. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль, оцінювання підготовленого матеріалу (доповіді), заповненої карти повідомлення про побічну реакцію .

Методи контролю здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії:

- за охоптом здобувачів: фронтальний, індивідуальний, парний, груповий;
- за способом реалізації: усний, письмовий (інформаційне повідомлення, підготовка презентації), тестовий;
- за використанням засобів навчання: контроль за допомогою друкованих засобів, технічних засобів, комп'ютерних систем у тому числі з підтримкою мультимедійних файлів (комп'ютерного тестування на програмі МОЗ України ELEX за фахом);

- за способом організації: підсумковий контроль, контроль науковим керівником, відділом аспірантури, докторантури, взаємоконтроль, самоконтроль;
- за рівнем стандартизації: стандартизований, нестандартизований.

14. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит аспіранта складається з суми поточного контролю та балів, отриманих за підсумковий контроль (іспит).

15. Форма поточного контролю успішності навчання: сума балів поточного контролю визначається з урахуванням поточної навчальної діяльності аспіранта із відповідних тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 120 шкалу.

Критерії оцінювання кожної теми:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту.

Критерії оцінювання під час проведення іспиту (проводиться згідно з розкладом):

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли аспірант коли аспірант під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться аспіранту на основі його знань всього змісту поставлених під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень вмінь та розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Розрахунок рейтингових балів

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим контролем, прийнята рішенням Вченої ради ВНМУ протокол № 2 від 28.09.10.

Інструкція оцінювання іспиту згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р. (в основних положеннях з організації навчального процесу). Підсумковий контроль (іспит) проводиться на останньому занятті за розкладом. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час контролю складає 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
180-200	A	Відмінно
170-179,9	B	Добре
160-169,9	C	
141-159,9	D	Задовільно
120-140,99	E	
	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

16. Методичне забезпечення

1. Презентації та повний текст лекцій
2. Журнальні статті
3. Монографії
4. Ситуаційні завдання для самостійної роботи та комплексні задачі

5. Кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів
6. Комп'ютерні статистичні системи SAS, EpiInfo, R, WinBugs
7. Методичні розробки для аспірантів з практичних занять
8. Збірник тестових завдань; електронний банк тестових завдань, банк тестових завдань на паперових носіях, ситуаційні завдання.
9. Навчальне та лабораторне обладнання, технічні засоби навчання.
10. Набір демонстраційних препаратів.
11. Набір таблиць за всіма розділами гігієни та екології.
12. Комп'ютери та комп'ютеризовані початкові програми.
13. Візуалізаційно-симуляційні засоби та муляжи.

17. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Методи соціальної медицини /Під заг.ред. О.М. Очередька, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007.- 410с
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під. заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680с.
3. Диспансеризація в діяльності лікаря та медичного закладу: навчальний посібник / О. М. кречотень, Г. С. Черешнюк. – Вінниця: Нілан ЛДТ, 2014. – 276с.
4. Правове забезпечення процесу оформлення лікарем основної обліково-звітної документації медичного закладу: навчальний посібник / За ред. Руденя В. В. – Львів, 2010. – 630с.
5. Стратегічні цільові орієнтири нової Європейської політики «Здоров'я 2020» та шляхи її досягнення в Україні / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузева, Л. І. Галієнко, Г. В. Іншакова. – Харків, 2013. – С. 125-137
6. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України, 2015 рік / за ред. Шафранського В. В.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2016. – 452 с.
7. Біостатистика / підручник за заг.ред В.Ф.Москаленка. – К.: Книга плюс, 2009.– 184 с.
8. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. нав. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева, [та ін.]. – К.:ВД «Авіцена», 2012. – 560 с.: іл.
9. Економіка охорони здоров'я: підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін.; під ред. В.Ф. Москаленка. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 288 с.
- 10.Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / за ред В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 200 с.
- 11.Лехан В.М., Вороненко Ю.В.та ін. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань (для ВМНЗ III - IV рівнів акредитації). Дніпропетровськ, Київ.- 2004.
- 12.Москаленко В.Ф. Принципи побудови оптимальної системи охорони здоров'я: український контекст. Монографія. – К.: „Книга плюс”, 2008. – 320с.

13. Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. – Контраст, 2006. – 296 с.
14. Мочерный С.В., Некрасова В.В. Основы организации предпринимательской деятельности: учебник для вузов./ Под общ. ред. проф. С.В.Мочерного. – М.: «Приор – издат», 2004. – 544 с.
15. Медик В.А., Юрьев В.К. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В.А. Медик, В.К. Юрьев. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ГЕОТАР-Медицина, 2012. – 608 с.
16. Салтман Р.Б., Дж. Фигейрас Реформы системы здравоохранения в Европе. Анаплиз современных стратегий: Пер. с англ. – М.: Геотар Медицина, 2000. – 432с.
17. Экономика здравоохранения: учебник / В.Ф. Москаленко, В.В. Таран, О.П. Гульчий [и др.]; под ред. В.Ф. Москаленко. – Винница: Нова Книга, 2010. – 144 с.
18. Экономика здравоохранения / И.М. Шейман, С.В. Шишкин, М.Г. Колосницина; под. ред. Колосницинной М.Г., Шеймана И.М., Шишкина С.В. / Издатель: Высшая школа Экономики, 2009. – 480 с.
19. Health economics: textbook / V. Moskalenko, V. Taran, O. Hulchiy [at al]; ed. by V. Moskalenko. – Vinnytsia: Nova Knyga, 2010. – 112 p.

Допоміжна

1. Mark Woodward (Third Edition) Epidemiology Study Design and Data Analysis, 2014
2. Fisher, R.A., Yates, F. Statistical tables for biological, agricultural and medical research, 6th ed., Longman Group Ltd., London, 2006
3. L loid, E., Ledermann. Handbook of applicable mathematics. Vol. VI: Statistics Part B, John Wiley & sons, New York, 1984.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підруч. К.: Лібра, 2002. – 712 с.
5. Зюзін В.О., А.В.Костріков, В.Л.Філатов Статистичні методи в медицині та охороні здоров'я. Полтава. 2002.
6. Доклад о состоянии здравоохранения в Европе, 2005 г. Действия общественного здравоохранения в целях улучшения здоровья детей и всего населения. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ.–2006.- 168 с.
7. Досвід виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки / За ред. Ю.В.Поляченка, В.М.Пономаренка. – К.: 2006. – 240 с.
8. Европейская база данных «Здоровье для всех». Копенгаген: ЕРБ ВОЗ. – 2013 г. // <http://www.euro.who.inf>
9. Здравоохранение и расширение Европейского Союза. Редакторы Мартин Мак-Ки, Лаура Мак-Лехоз, Эллен Нолт – Европейская обсерватория по системе и политике здравоохранения. 2006.– 291 с.
10. Каминская Т.М. Рынок медицинских услуг: Опыт теоретико-институционального анализа. – Х.: ИПП «Контраст», 2006. – 296 с.
11. Кэмпбелл Р. Макконнел, Стэнли Л. Брю. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. с англ. 11-го изд. – К., Ха Гар-Демос, 1998. – 785 с.
12. Лехан В.М., Іпатов А.В., Борвінко Е.В., Крячкова Л.В., Заков О.Л. Організація роботи лікаря загальної практики (сімейного лікаря). – Д.: АРТ-ПРЕС, 2002. – 370 с.

13. Основні шляхи подальшого розвитку системи охорони здоров'я в Україні / Під заг. ред. В.М.Лехан, В.М.Рудого. – К., Вид-во Раєвського, 2005. – 168 с.
14. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ. Обновление 2005 г. Европейская серия по достижению здоровья для всех, №7. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ, 2005. – 99 с.
15. Репродуктивне здоров'я: медико-соціальні проблеми / За ред. В.М.Лобаса, Г.О.Слабкого. – Донецьк: Либідь, 2004. – 146 с.
16. Решетников А.В. Социология медицины. Москва. Медицина. – 2002. – 976 с.
17. Сімейна медицина. Книга I «Організаційні основи сімейної медицини / За ред. В.Ф.Москаленка, О.М.Гиріної. Підручник, К.: «Медицина», 2007. – 392 с.
18. Усовершенствованные системы здравоохранения спасают жизни. Основы Европейской стратегии ВОЗ по развитию систем здравоохранения. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ, 2006. – 15 с.
19. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідеміологічну ситуацію 2009 р. – К., 2010. – 447 с.
20. Методи соціальної медицини / Під заг.ред. О.М. Очередыка, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007.- 410с
21. Fisher, R.A., Yates, F. Statistical tables for biological, agricultural and medical research, 6th ed., Longman Group Ltd., London, 2006
22. Lloid, E., Ledermann. Handbook of applicable mathematics. Vol. VI: Statistics Part B, John Wiley&sons, New York, 1984.
23. Walsh J.E. (2003). Handbook of Nonparametric Statistics, vol. III, V an Nostrand, Princeton, N.J.
24. Noether G.E. (2005). Elements of Nonparametric Statistics, New York: Wiley.
25. Холлендер М., Вульф Д. Непараметрические методы статистики. - М.: Финансы и статистика, 1983. - 518с.
26. Lehmann E.L. (2007). Nonparametrics: Statistical Methods Based on Ranks. San Francisco: Holden-Day.
27. Большев Л.Н., Смирнов Н.В. Таблицы математической статистики. - М.: Наука, 1983. - 414 с.
28. Ликеш И., Ляга Й. Основные таблицы математической статистики. - М.: Финансы и статистика, 1985. - 356 с.
29. Wetherill G.B. (2000). Sequential Methods in Statistics, 2nd Ed., London, Chapman and Hall
30. Armitage P. (1999). Sequential Medical Trials, 2nd Ed., Oxford Blackwell
31. Sherman Folland, Alen C. Goodman, Miron Stano The economics of Health and Health Care – 4th edition, 2003
32. Theodore H. Tulchinsky, Elena A. Varavikova. The new public health. 2nd edition, 2009. Elsevier inc.
33. Arthur Haupt, Thomas Kane. Population handbook. 5th edition. 2004. Eleventh printing
34. Peter Zweifel, Friedrich Breyer, Mathias Kifmann. Health Economics (2-nd edition), 2009.
35. R. Bonita, R. Beaglehole, T. Kjellström. Basic epidemiology, 2nd edition. World Health Organization, 2006. 212p.
36. Nick Black, Reinhold Gruen. Understanding health services. Open university press, 2005. 243p. (p.141-190)

37. Valeria Lekhan, Volodomyr Rudly, Ellen Nolte. Health care system in transition: Ukraine Copenhagen, WHO Regional Office for Europe on behalf of the European Observatory on Health System and Policies, 2004. 128p.
38. Health systems, health. Wealth and societal well-being. Assessing the case for investing in health systems. Edited by Josep Figueras and Martin McKee. Open university press. 1st edition, 2012. 302p.
39. Robert B. Wallace. Public Health and preventive medicine. The McGraw-Hill Companies, Inc. 15th edition, 2008. 1367 p.
40. Ceri J. Phillips Health Economics. An Introduction for health professionals, 2005, p. 158
41. A. Haupt, T. Kane. Population handbook. 5th edition. 2004. Eleventh printing
42. R. B. Wallace. Public Health and preventive medicine. The McGraw-Hill Companies, Inc. 15th edition, 2008. 1367 p.
43. Encyclopedia of population, edited by P. Demeny, G. McNiccol, 2003, 1040 p.
44. G. Mooney. Economics, medicine and health care. 3d edition. 2003, 147 p.
45. Public Health for the 21st Century. New Perspectives on policy, participation and practice, 2nd edition. Editors: J. Orme, J. Powell, P. Taylor, M. Grey. Open University Press, 2003, 401p.
46. World Health Statistics, 2010. World Health Organization, 177 p.
47. R. Beaglehole. Global Public Health: A new era. Oxford University Press, 2003, 284 p.
48. B. McPake, L. Kumaranayake, Ch. Normand. Health Economics, An International Perspective. Taylor & Francis e-Library, 2005, 260 p.
49. Kalua, F.A., Awotedu, A., Kamwanja, L.A. and J.D.K. Saka (eds). 2009. Science, Technology and Innovation for Public Health in Africa. Monograph, NEPAD Office of Science and Technology, Pretoria, Republic of South Africa. 203p.
50. M. J. Lewis, K. L. MacPherson. Public Health in Asia and the Pacific Historical and comparative perspectives, 2008, 320p.
51. G. L. Albrecht, R. Fitzpatrick, Susan C. Scrimshaw. Handbook of social studies of health and medicine. Sage publications, 2000, 545 p.
52. Joumard, I., C. André and C. Nicq (2010), "Health Care Systems: Efficiency and Institutions", OECD Economics Department Working Paper, No. 769, OECD, Paris.
53. Joumard, I., C. André, C. Nicq and O. Chatal (2008), "Health Status Determinants: Lifestyle, Environment, Health Care Resources and Efficiency", OECD Economics Department Working Papers, No. 627, OECD, Paris.
54. Joumard, I., P. Hoeller, C. André and C. Nicq (2010), Health Care Systems: Efficiency and Policy Settings, OECD, Paris.
55. OECD (2009), Achieving Better Value for Money in Health Care, OECD Health Policy Studies.
56. OECD (2009), Health at a Glance, OECD, Paris.
57. Oliveira Martins, J. and C. de la Maisonnette (2006), "The Drivers of Public Expenditure on Health and Long-Term Care: an Integrated Approach", OECD Economic Studies, No. 43/2, OECD, Paris.

58. Paris, V., M. Devaux and L. Wei (2010), "Health Systems Institutional Characteristics: a Survey of 29 OECD Countries", OECD Health Working Paper, No. 50, OECD, Paris

17. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри соціальної медицини:

<https://sites.google.com/site/vinsocmed/>

<https://sites.google.com/site/departmentofsocialmedicine/>

1. Электронная версия бюллетеня «Население и общество» / Институт демографии Государственного университета — Высшей школы экономики // <http://demoscope.ru/weekly/2009/0377/index.php>
 2. Improving Intergovernmental Fiscal Relations in Ukraine, 2008 // <http://go.worldbank.org/6C56QH4A70>
 3. The Ukrainian health financing system and options for reform / By Valeria Lekhan, Volodymyr Rudyi, Sergey Shishkin: Health Systems Financing Programme WHO Regional Office for Europe, 2007. — 33 p. // <http://www.euro.who.int/document/e90754.pdf>
 4. http://pidruchniki.ws/1640011637428/meditsina/sistema_ohoroni_zdorovya_ukrayini
 5. <http://eyecenter.com.ua/direct/book/index.htm>
 6. <http://library.vsmu.edu.ua>
 7. <https://sites.google.com/site/vinsocmed/>
 8. <http://www.who.int/ru/>
 9. <http://www.worldbank.org/eca/russian/>
 10. <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/>
 11. <http://www.publichealth.com.ua/>
 12. <http://www.publichealth.org/>
 13. <http://sph.washington.edu/>
 14. <https://www.apha.org/>
- http://www.medscape.org/publichealth?src=mkmcmmr_driv_stan_mscpedu&impID=1109326